

סוף מראה שלא אכפת לו בדבר כלל. רבא), ורב ירמיה בר אבא אמר: אינה אוכלת. וכן נקט עולא.
א. הרמב"ם (תרומות ה, טז) פסק בכל אופן שאינה אוכלת בתרומה, בין נתקדשה לדעת האב ונישאת שלא לדעתו בין נתקדשה ונישאת שלא לדעתו, בין שהיה כאן בין שהיה במדינת הים.

ב. יש לשמוע מכלל דברי הרא"ש שלא התיר רב הונא בנתקדשה ונישאת שלא לדעת אביה אלא באכילת תרומה, אבל לענין ירושה או טומאת בעל כהן לאשתו, הרי זה ספק שמא אין האב מרוצה בנישואיה ושתק בגלל ריתחא. (עפ"י שער המלך — תרומות ה, טז).

ג. כתב הרמב"ן ועוד: אף על פי שאין נוקטים כרב ושמואל בנתקדשה שלא מדעת אביה להצריכה גט, אבל נתקדשה ונישאת והוא שותק — צריכה גט ומיאון, שנעשה בה מעשה יתומה בחיי האב. ומשמע אפילו בלא שידוכין. ואולם לדברי הרי"ף אין חוששים לקידושין ונישואין אפילו נתרצה האב.

דף מה

פח. אב שקידש אשה לבנו, האם חוששים לקידושין?

זה היה מעשה והורה רבינא שאין חוששים לקדושין, שאין לחוש שמא נתרצה הבן בקדושי האב. ומשמע בגמרא שזהו רק לפי שיטתו שקטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה, אין חוששים שמא נתרצה האב, אבל לרב ושמואל חוששים לכך, אף כאן יש לנו לחוש שמא גילה הבן לאביו שהוא חפץ בה, והרי האב זוכה בה עבורו.

א. משמע שרבינא מדבר אפילו בששידכו מתחילה, אעפ"כ אין חוששים לריצוי הבן. ולרב ושמואל — חוששים דוקא בששידכו. (עפ"י רמב"ן ותוס' ועוד).

ב. אם אומר האב שהיה שליח הבן — המהרי"ט (אה"ע, תשובה מג) נקט שאינו נאמן [ודוקא קודם הקדושין היה נאמן לומר שהוא שליח]. וכן אם אומר שלא עשאו הבן שליח — יש מקום לחוש שמא משקר.

ובספר שערי ישר (ו, טו) נקט שהאב נאמן על כל צד שהיה אומר, כדין עד אחד באיסורין. והגמרא מדברת באופן שאינו לפנינו לשאלו.

ג. המקדש אשה לחברו — חוששים לקידושיה, שמא עשאו חברו שליח. ודוקא בששותק או שהיה במדינת הים. וכן נראה שדוקא בשידוך, אבל לא שידוך אין חוששים לשליחות. ויש אומרים שאין לחוש לריצוי אלא בבנו אבל באחר אין לחוש לקדושין כלל. (ערמב"ן).

ד. נחלקו הראשונים להלכה, האם מועיל לקדש אשה לבנו או לחברו שלא מדעתו, כאשר גילה דעתו מקודם לכן שהוא חפץ בה, משום 'זכין לאדם שלא בפניו', או שמא צריך שיעשנו שליח בפירושו. (ערי"ף ורא"ש ור"י הזקן; טור אה"ע לה. ובשו"ע (סעיף ד) הביא דעת הרא"ש ללא חולק, שמקודשת. ובחלקת מחוקק שם העיר שמשמע ברא"ש שאין זה הדין פסוק בידו בהחלט).

יש להעיר על לשון הפוסקים שכתבו שאמר לאדם לשדכה לו והלך השדכן וקידשה. ויש מקום לדייק שבדוקא נקטו כן אבל אין די בגילוי דעת בעלמא שחפץ בה. ואולם בהגהות אשר"י ריש פרקין מובא מר"מ ורבנו שמחה גם כשידוע שחפץ בה בלבד. [ונראה דוקא כשידוע שחפץ באופן מעשי, אבל אם רק גילה חפצו להינשא לה אינו כלום, כי שמא אין ביכלתו לישא עתה ולהתחייב לה מזונות וכד' — אלא מדובר כשידוע

שרוצה לקחתה לאשה עתה]. אך שמא לדעת הרא"ש אין מועיל אלא משום שריצויו לאדם מסוים נחשב כאילו מינהו בפירוש, אבל אדם אחר שמקדשה על סמך שידוע רצונו — זה לא שמענו. (וע"ע להלן נט.). ואפשר שלא אמר הרא"ש אלא בשדכן או בקרובו, לא באדם אחר (ע' חזו"א אה"ע מט, ט). יש מי שצידיד לומר שכששולח שליח לקדש לו אשה, ומסיבה כלשהי אי אפשר לו לקדשה או כגון ששינה משליחותו [גם בדבר שאין בו קפידא], שוב אין יכול לקדש לו מדין זכיה, כי גילה בדעתו לקדושין מתורת שליחות. (ע' אחיעזר ח"א כה, יז).

ה. יש מפרשים דברי הגמרא 'ארצויה קמיה' — שהאב הרצה דברים לפני הבן שרוצה לקדשה לו, ושתק הבן, והלך האב וקידשה — הרי זו מקודשת, שמחמת בושה מאביו שתק, והרי זה כעשאו שליח בפירוש לקדש. (הר"מ"ה). ומבואר בשלחן ערוך (לה, ה) שמקודשת מודאי. ואולם האחרונים השיגו ונקטו שאינה מקודשת אלא מספק. (ע"ש בנו"כ).

דף מו

- פ.ט. א. קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה, האם יכולה לחזור ממעשיה ולעכב הקדושין?
 ב. המפותה שלא רצתה להנשא למפתה, האם יש לה קנס האמור בתורה?
 ג. המפתה שפיתה לשם אישות, האם יש ממש בקידושין אלו?
 א. קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה — אמר רב: בין היא בין אביה יכולים לעכב. ורב אסי אמר: אביה ולא היא.
- לפרש"י מדובר כשמעכבת קודם שנתרצה האב, אבל לאחר מכן כבר היא מקודשת ושוב אין יכולה לבטל הקדושין. והתוס' כתבו לפרש אפילו לאחר שנתרצה, כי אומדים דעתו שלא היה מתרצה אילו ידע שתעכב, והרי אין זו זכות בשבילו אלא חובה.
- ב. המפותה שמיאנה מלהנשא למפתה — יש לה קנס (אם מאן ימאן אביה...).
- א. לדברי התוס', אפילו כאשר אביה מתרצה להשיאה למפתה והרי היא נישאת לו בעל כרחיה [או אף אם פיתה לשם אישות ונתרצה האב, והריהי מקודשת לו. עפ"י יש מפרשים]. וכן נקט תורי"ד] — חייב לשלם קנס אם היא ממאנת.
- ואולם הרמב"ן הניח בסברה פשוטה שאם היא נישאת לו — פטור מלשלם, אלא מדובר כגון שהאב בשעת עמידתו בדין לא מיאן, ואחר כך כשרואה שהבת ממאנת, אין האב רוצה לקדשה בעל כרחיה וחוזר ותובע קנס, והשמיענו הכתוב שאעפ"י שאינו חייב לשלם מצד מיאון האב, שהרי נפטר ממנו כשנתרצה בשעת העמדה בדין, משלם מחמת מיאונה. או אפשר שמדובר כשמת האב ולא מיאן ורק היא ממאנת.
- ב. במקרה הפוך, כאשר אביה ממאן ליתנה לו, ואחר כך מת האב או שבגרה ונישאה לו מדעתו — חייב המפתה ליתן קנס (הפלאה — כתובות לט. ובקובץ שעורים שם כתב שהוא הדין אם בשעת העמדה בדין מיאן האב ונתחייב המפתה קנס, גם אם אחר כך נתרצה האב ונשאה — אינו נפטר).
- ג. פיתה לשם אישות — משמע ממהלך הסוגיא שהדבר תלוי במחלוקת רב ורב אסי האם יכלה לעכב. והאב ודאי יכול לעכב.